

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การขังระหว่างพิจารณาคดี : สิทธิสิทธิของผู้ต้องขังเกี่ยวกับสถานที่คุมขัง ในระหว่างพิจารณาคดี
ชื่อผู้เขียน	พิมพ์พร รุ่งทิมพรชัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ผู้กระทำความผิดที่ถูกจับกุมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยได้กระทำความผิดด้วยมูลเหตุจูงใจที่แตกต่างกันไป อาทิเช่น ปัญหาทางครอบครัว สภาพฐานะทางเศรษฐกิจ การขาดโอกาสทางสังคม ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรง โดยเมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้น ในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น องค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมักจะไม่ได้อำนาจพิจารณาถึงความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลมาไว้ในอำนาจรัฐ และในเรื่องการปล่อยชั่วคราวยังให้ความสำคัญกับหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งส่งผลให้หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวนั้น มีอัตราที่สูงมาก และเป็นผลให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราว และถูกนำตัวไปควบคุมหรือคุมขังไว้ในเรือนจำและกลายเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่ถูกคุมขังไว้ในเรือนจำนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในชั้นสอบสวน ในขั้นตอนของตำรวจและพนักงานอัยการ
2. ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือในชั้นพิจารณาคดี ในขั้นตอนของศาลชั้นต้น และ
3. ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ฎีกา ในขั้นตอนของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

โดยผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีทั้งสามประเภทนี้ ยังไม่ถึงว่าเป็นนักโทษเด็ดขาด ซึ่งเป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) และเป็นประธานแห่งคดี (procedural subject) และเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) กล่าวคือ ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนเสมอว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

และในเรื่องสถานที่คุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีนั้น กฎหมายของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 11 โดยบัญญัติว่า “คนต้องขังและคนฝากขังให้แยกไว้ต่างหากจากนักโทษเด็ดขาด เท่าที่จะกระทำได้” และยังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอหรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ในการนี้ ศาลจะกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

สถานที่อื่นตามวรรคหนึ่ง ต้องมิใช่สถานี่ตำรวจหรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย”

แต่จากแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในประเทศไทย บุคคลเหล่านั้นจะถูกส่งตัวเข้ามาอยู่ในความควบคุมหรือคุมขังของเรือนจำ และเนื่องจากประเทศไทยไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะขยายเรือนจำหรือสร้างสถานที่คุมขังเพิ่มเติม และไม่มียกงบประมาณในการจัดหาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เพื่อควบคุมดูแลผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี จึงต้องนำผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีไปควบคุมหรือคุมขังไว้ร่วมกับนักโทษเด็ดขาด โดยชีวิตความเป็นอยู่ในระหว่างที่รอการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองนั้นจะต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งส่งผลให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีเพราะเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลแล้ว และการที่ประเทศไทยได้ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีไว้ในเรือนจำและควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีไว้ร่วมกับนักโทษเด็ดขาด ยังก่อให้เกิดผลกระทบและผลเสียหายต่อภาครัฐ และสังคมในประเทศไทยอย่างมากมาย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรที่จะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในเรื่องสถานที่คุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ตลอดจนควรมีการศึกษาถึงผลกระทบของการคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีร่วมกับนักโทษเด็ดขาด เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ทั้งในเรื่องหลักเกณฑ์ในการขังระหว่างพิจารณาคดี หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพที่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีควรจะได้รับตามหลักการพื้นฐานและหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้มีความชัดเจน เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายของประเทศไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ